

قدس، نخستین قبله مسلمانان جهان در نگاه بنیان‌گذار انقلاب

قدس، نخستین قبله مسلمانان جهان، سرزمین اصلی و موطن هزاران آواره مسلمان فلسطینی است که استکبار جهانی توسط رژیم اسرائیل، از سال ۱۹۴۸ آن سرزمین را از دست ساکنانش خارج کرد و تحت سلطه نیروهای اشغالگر قدس قرار داد. این توطئه از همان اولین سال‌های اجرا، با مقاومت مردم مسلمان فلسطین و اعتراض مسلمانان و انسان‌های آزاده و بیداردل جهان مواجه شد و به شکل مبارزات یگپگر و سیاسی- نظامی، چهره خود را نشان داد. ملت مسلمان ایران نیز پس از پیروزی انقلاب اسلامی مسئله آزادسازی فلسطین از چنگال غاصبان قدس را سرلوحه آرمان‌هایش قرار داده و همه‌ساله روز قدس را به روز فریادکشیدن بر سر ستمکاران تاریخ تبدیل کرده است. پس از پیروزی انقلاب، امام خمینی (س) در اولین فرصت روزی را برای به‌نمایش گذاشتن حساسیت جهانی نسبت به سرنوشت قدس و نجات آن از دست اسرائیل، به‌عنوان «روز قدس» تعیین و پیامی به همین مناسبت صادر کردند. امام در این پیام که روز ۱۶ مرداد ۱۳۵۸ در سسزد همین روز از ماه مبارک رمضان سال ۱۳۹۹ هجری قمری خطاب به مسلمانان جهان صادر شد،

چنین فرمودند: «من در طی سالیان دراز، خطر اسرائیل غاصب را گوشزد مسلمین نمودم، که اکنون این روزها به حملات وحشیانه خود به برادران و خواهران فلسطینی، شدت بخشیده است، و به‌ویژه در جنوب لبنان به قصد نابودی مبارزان فلسطینی، پیاپی خانه و کاشانه ایشان را بمباران می‌کند. من از عموم مسلمانان جهان و دولت‌های اسلامی می‌خواهم که برای کوتاه‌کردن دست این غاصب و پشتیبانان آن به هم بیبندند و جمع مسلمانان جهان را دعوت می‌کنم آخرین جمعه ماه مبارک رمضان را که از ایام قدر است و می‌تواند تعیین‌کننده سرنوشت مردم فلسطین نیز باشد، به‌عنوان «روز قدس» انتخاب و طی مراسمی همسنگی بین‌المللی مسلمانان را در حمایت از حقوق قانونی مردم مسلمان اعلام نمایند. از خداوند متعال پیروزی مسلمانان را بر اهل کفر خواستارم.» امام خمینی (س) با طرح روز قدس به طور عملی نشان داد که مشکلات مسلمانان مانند دانه‌های زنجیر به هم پیوسته‌اند و آنان نباید اجازه دهند که دشمنان امت اسلامی با اتکا بر تفاوت‌های مذهبی و نژادی در جهان اسلام تفرقه‌اندازی کنند و توطئه‌های سوء خود را پیش برند.

دفاع از قدس دفاع از نوامیس مسلمانان است

«دفاع از نوامیس مسلمین و دفاع از بلاد مسلمین و دفاع از همه حیثیات مسلمین امری است لازم و ما باید خودمان را برای مقاصد الهی و دفاع از مسلمین مهیا کنیم و خصوصا در این شرایطی که فرزندان واقعی فلسطین اسلامی و لبنان- یعنی حزب‌الله- و مسلمانان انقلابی سرزمین غصب‌شده و لبنان با نثار خون و جان خود فریاد «یا للمسلمین» سر می‌دهند، با تمام قدرت معنوی و مادی، در مقابل اسرائیل و متجاوزین باستیم و در مقابل آن همه سفاکی‌ها و ددمنشی‌ها مقاومت و پایمردی کنیم و به یاری آنان بشتابیم.»

ملت‌ها همه برخیزند و فریاد برزند

«اگر در روز قدس تمام کشورهای اسلامی، ملت‌ها همه برخیزند و فریاد برزند، نه برای قدس تنها، برای همه ممالک اسلامی، پیروز خواهند شد. ما با فریاد، محمدرضا خان را بیرونش کردیم، شما خیال می‌کنید با تفنگ بیرون کردیم؟ با فریاد، با «الله اکبر!» این قدر «الله اکبر» بر مغز اینها کوبیده شد که خودشان را باختند و فرار

«شرق» در گفت‌وگو با محسن پاک‌آیین، سفیر سابق ایران در جمهوری آذربایجان، ازبکستان، تایلند و زامبیا بررسی کرد

رژیم صهیونیستی و بحران فراگیر

شرق: نفتالی بنت، نخست‌وزیر اسرائیل، این روزها در حالی به دنبال انجام رایزنی و تعامل با دیگر اعضای کنست برای جلوگیری از استعفای بیشتر و فروپاشی ائتلاف کابینه خود است که بحران‌های امنیتی و همچنین اعتراضات گسترده در کل سرزمین‌های اشغالی در کنار فشار جریان‌های مقاومت فلسطینی به‌خصوص از سوی نوار غزه و وضعیتی بسیار پیچیده و بحرانی را برای اسرائیل و کابینه فعلی رقم زده است. درعین حال تحکرات اردوگاه مخالفان ائتلاف دولتی رژیم صهیونیستی در بی‌استعفای عبدیت سلیمان و ازدست‌رفتن اکثریت پارلمان برای ائتلاف بنت حکایت از یک جنگ قدرت و بحران تمام‌عیار در سرزمین‌های اشغالی دارد؛ اما اینکه این بحران چه سرنوشتی را برای اسرائیل را رقم خواهد زد، محور گفت‌وگوی «شرق» با محسن پاک‌آیین، سفیر سابق ایران در جمهوری آذربایجان، ازبکستان، تایلند، زامبیا و تحلیلگر ارشد مسائل بین‌الملل است که در ادامه متن آن را از نظر می‌گذاراند.

♦ **با توجه به مشکلات کنونی در سرزمین‌های اشغالی از ساختار شکننده کابینه و احتمال فروپاشی کابینه بنت تا مسائل امنیتی، اعتراضات و…، بحران فراگیری را برای اسرائیل رقم زده است.**

به باور شما این بحران فراگیر تا کجا می‌تواند ادامه پیدا کند؟

در پاسخ به این سؤال باید ارزیابی دقیقی از وضعیت کنونی در سرزمین‌های اشغالی داشته باشیم. کلیدواژه «بحران فراگیر» یک کلیدواژه کاملاً درست است که می‌تواند حال و روز اسفبار صهیونیست‌ها را به خوبی عیان کند. چون علاوه بر چالش سقوط احتمالی کابینه فعلی صهیونیست‌ها ما با مسائل عمده دیگری مانند سلسله‌عملیات‌های استشهادی، آن هم در قلب سرزمین‌های اشغالی به موازات اعتراضات گسترده و سایه سنگین قدرت محور مقاومت به عنوان یک عامل تهدیدزا برای حیات رژیم صهیونیستی مواجه هستیم. درباره نکته آخر باید این را هم یادآوری کنم که دیگر محور مقاومت فلسطینی به نوار غزه بازنمی‌گردد، بلکه کل فلسطینیان از سرزمین‌های ۱۹۶۷ تا ۱۹۴۸ و فلسطینیان ساکن در لبنان، سوریه و… به شکل

گسترده و منسجم تقابل با اسرائیل را در دستور کار داده‌اند. در عین حال ما با یک بحران جدی در حوزه سیاست خارجی رژیم صهیونیستی مواجهیم.

♦ **از چه بابت معتقدید که اسرائیل با بحران در سیاست خارجی مواجه است؟**

چون اکنون روسیه و ایالات متحده به عنوان دو ابرقدرت جهانی در یک اختلاف نظر جدی با اسرائیل در مسائل مختلف قرار دارند. از یک سو شدت اختلاف فعلی بین رژیم صهیونیستی و ایالات متحده به قدری زیاد است که حتی خود مقامات صهیونیست و شخص نخست‌وزیر هم به آن اعتراف کرده‌اند. در کنار آن مسئله وقوع جنگ اوکراین سبب شده است که کسل بی‌سابقه دیپلماتیک و تنش جدی بین روسیه و اسرائیل شکل بگیرد. از ابتدای جنگ اوکراین، رژیم صهیونیستی یکی از طرف‌هایی بود که در وضعیت پلاتکلیفی قرار گرفت و در فضای مبهم و یک بام و دو هوا قرار داشت؛ ازاین‌رو صهیونیست‌ها درعین‌حال هم می‌کوشیدند در این بحران، آمریکا را راضی نگه

صباح زنگنه، تحلیلگر ارشد مسائل خاورمیانه، در گفت‌وگو با «شرق»:

قدس نوعی خوانش هویتی دینی از ماه مبارک رمضان است

شرق: با آغاز ماه مبارک رمضان شاهد آغاز اعتراضات گسترده مردمی در اکثر شهرهای فلسطین از جمله ام‌الفحم و ناصره بودیم. موتور محرکه این تظاهرات تلاش فلسطینیان برای حفاظت از مسجدالاقصی در برابر هتک حرمت شهرک‌نشینان به‌واسطه قربانی‌کردن در صحن‌های آن بود. مضافاً در این ماه سلسله عملیات‌هایی در سرزمین‌های اشغالی صورت گرفت که امنیت اسرائیل را تحت‌الشعاع قرار داده است. اما با درنظرگرفتن جامعیت و تداوم این عملیات‌ها و تشدید تقابل فلسطینیان در کل خاک سرزمین‌های اشغالی این سؤال طرح می‌شود که آیا انتفاضه جدید فلسطین در راه است؟ پاسخ به این سؤال، محور گفت‌وگوی «شرق» با صباح زنگنه، تحلیلگر ارشد مسائل خاورمیانه است.

♦ **طی سال‌های اخیر همواره شاهد بودیم که با آغاز مبارک رمضان تمرکز روی مسئله فلسطین بیشتر می‌شود؛ چراکه درگیری در این ماه تشدید پیدا می‌کند. کمااینکه در ماه مبارک رمضان سال گذشته و سال جاری شاهد این درگیری‌ها هستیم. به باور شما چرا در این ماه این درگیری‌ها بیشتر می‌شود؟**

این مسئله بیشتر ناشی از نوعی خوانش هویتی دینی از ماه مبارک رمضان است. وقتی وارد ماه مبارک رمضان می‌شویم، طبیعی است که مسلمان شهر قدس هم مانند همه مسلمانان جهان به دنبال احکام این ماه باشند. از برقراری نماز جماعت با جمعیت بیشتر تا برگزاری شب‌های قدر و به‌خصوص نمازجمعه که جوانان پرشور سعی دارند در این نمازجمعه‌ها شرکت کنند. طبیعی است که در چنین شرایطی نیروهای امنیتی رژیم صهیونیستی هم تلاش بیشتری در ماه مبارک رمضان داشته باشند تا با جلوگیری از حضور جوانان، از تجمع گسترده مسلمانان و فلسطینیان در بیت‌المقدس و قدس شریف ممانعت به عمل آورند. این نکته خود باعث تأکید مضاعف بر حضور هرچه پررنگ‌تر جوانان مسلمانان و فلسطینیان در نماز جماعت و نمازجمعه ماه مبارک رمضان در بیت‌المقدس می‌شود. به موازات این مسئله در ماه مبارک رمضان امسال شاهد هستیم که شهرک‌نشینان تدروی صهیونیست با واردشدن مسجدالاقصی و تخریب آثار اسلامی سعی کردند احکام دینی خود را با تقابل در برابر مسلمانان پیاده کنند. طبیعتاً این شرایط سبب درگیری‌ها و تشدید تقابل در ماه مبارک رمضان مانند سال گذشته می‌شود. این در حالی است که در دیگر ماه‌ها حساسیت بالایی روی پیگیری احکام اسلامی وجود ندارد. ضمن اینکه اساساً محتوا و ماهیت ماه مبارک رمضان ارتباط تنگاتنگی با مسئله و آرمان قدس شریف پیدا می‌کند.

♦ **چگونه؟**

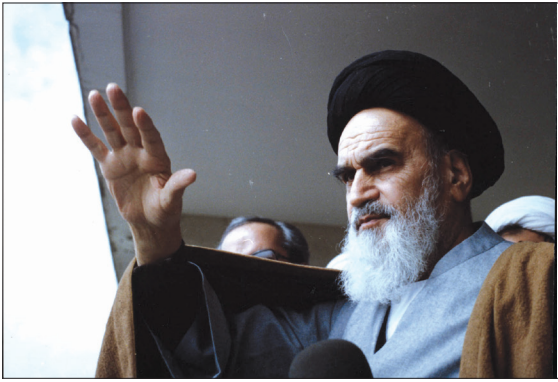
در ماه مبارک رمضان توجه مسلمانان به مسئله معراج پیامبر و قبله اول مسلمانان بیشتر و پررنگ‌تر از هر زمان دیگری می‌شود. پس طبیعی است که

چالش‌ها و مشکلات داخلی در سرزمین‌های اشغالی، سیاست خارجی رژیم غاصب صهیونیستی هم با بحران مواجه است؛ ازاین‌رو می‌توان وضعیت کنونی را یک بحران گسترده و فراگیر در همه ابعاد برای صهیونیست‌ها تلقی کرد. اینها علاوه بر آن است که اگر کابینه بنت سقوط کند و نهایتاً کار به انتخابات زودهنگام پارلمانی کشیده شود با توجه به این میزان از چالش و بحران در داخل سرزمین‌های اشغالی، خود برگزاری انتخابات هم می‌تواند به تعمیق و تشدید بحران‌ها دامن بزند.

♦ **در چنین شرایطی پیمان ابراهیم تا چه اندازه می‌تواند وضعیت متزلزل و شکننده اسرائیل را قدری تعدیل ببخشد؛ چراکه برخی معتقدند حمایت کشورهای حاشیه خلیج فارس وضعیت شکننده اسرائیل را بهبود خواهد بخشید؟**

است، اما این نفتالی بنت، نخست‌وزیر کنونی رژیم صهیونیستی بود که از آن بیشترین سود و بهره را برای تقابل با جمهوری اسلامی ایران و محور مقاومت برد و این‌گونه قلمداد کرد که این

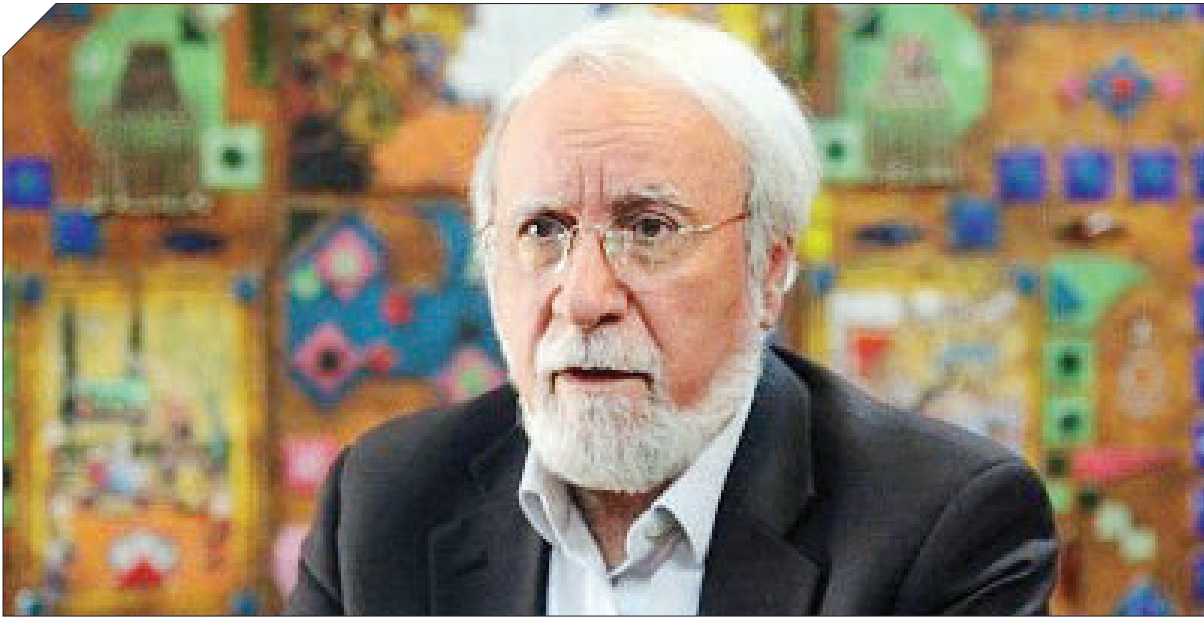

کردند. از این مملکت رفتند». «امیدوارم که مسلمان‌ها روز قدس را بزرگ بشمارند و در همه ممالک اسلامی، در روز قدس، در روز جمعه آخر ماه مبارک، تظاهر کنند، مجالس داشته باشند، محافل داشته باشند، مسجد داشته باشند، در مساجد فریاد برزند. وقتی یک میلیارد جمعیت فریاد کرد، اسرائیل نمی‌تواند، از همان فریادش می‌ترسد…».

پیمان و گسترش روابط اقتصادی، سیاسی، دیپلماتیک، تجاری و حتی امنیتی با کشورهای حاشیه خلیج فارس می‌تواند به‌عنوان یک عامل مهم در محدودکردن محور مقاومت و در صدر آن جمهوری اسلامی ایران عمل کند؛ اما اکنون با توجه به شرایطی که در خود سرزمین‌های اشغالی وجود دارد، از شکنندگی کابینه بنت تا بحران امنیتی و همچنین خیزش یکپارچه و منسجم کل جامعه فلسطین از نوار غزه تا اعراب ساکن در ۱۹۶۷ و ۱۹۴۸ و کرانه باختری و فلسطینیان ساکن در سوریه و لبنان به‌خوبی گویای آن است که پیمان ابراهیم نیز با تمام ادعاها و مانورهای دیپلماتیک نمی‌تواند کمکی به بهبود وضعیت داخلی این رژیم بکند. مضافاً اینکه تداوم درگیری و تنش بین صهیونیست‌ها و فلسطینیان به‌خصوص در مسئله ورود شهرک‌نشینان تدررو به مسجدالاقصی و اعمال فشار و کشتار مسلمانان قطعاً با افزایش حساسیت جهان اسلام می‌تواند کشورهایمانند بحرین، امارات متحده عربی، مصر یا هر کشوری را که به دنبال برقراری و عادی‌سازی روابط با رژیم غاصب صهیونیستی است، وادار به تجدید نظر کند.

♦ **عنوان داشتید که علاوه بر بحران‌های امنیتی در داخل کشور مسئله سقوط کابینه و احتمال برگزاری انتخابات زودهنگام پارلمانی برای پنجمین بار می‌تواند این بحران‌ها را تعمیق ببخشد. به باور شما این مهم چگونه قابل ارزیابی است؟**

وقتی ما در سرزمین‌های اشغالی با یک سیستم و رژیم امنیتی و در عین حال آپارتایدی مواجه هستیم، قطعاً مشروعیت آن برای ساکنان سرزمین‌های اشغالی هم زیر سؤال خواهد رفت. این مسئله تنها به مسلمانان و اعراب ساکن در مرزهای ۱۹۶۷ و ۱۹۴۸ بازنمی‌گردد، بلکه شدت نگاه نژادپرستانه و در کنار آن فساد گسترده کسانی چون نتانیاهو و دیگر سران این رژیم، ناکارآمدی سیستم سیاسی، شدت‌یافتن اختلافات بین احزاب، درگیری و جنگ قدرت و دیگر عواملی از این دست سبب شده است که اگر شاهد سقوط کابینه فعلی در سرزمین‌های اشغالی و برگزاری انتخابات زودهنگام پارلمانی باشیم، بحران‌های فعلی با عمق بیشتری ادامه پیدا خواهد کرد. به‌ویژه آنکه این انتخابات احتمالی، پنجمین انتخابات پارلمانی بی‌درپی، آن هم در فاصله زمانی حدود دو سال است؛ بنابراین انسداد سیاسی و ناکارآمدی سیستم اداری در سرزمین‌های اشغالی به خوبی عیان است.

عملکرد دولت خودگردان در همراهی و همکاری نظامی و امنیتی با صهیونیست‌ها برای تقابل با فلسطینیان است.

♦ **آیا به واقع معتقدید جبهه خودگردان و به‌خصوص شخص محمود عباس مانع از شکل‌گیری انتفاضه جدید خواهد شد؟**

تا همین الان هم عملکرد تاسف‌بار محمود عباس در به‌تاخیراندختن انتخابات سراسری در کل فلسطین ضرر زیادی را به دنبال داشته است. به هر حال با برگزاری انتخابات در نوار غزه و کرانه باختری این احتمال می‌رود که جایگاه، نفوذ و آرای جریان خودگردان و محمود عباس تحت‌الشعاع قرار گیرد؛ بنابراین وی دست به نوعی سیاست و رفتار پیچیده زده است. هرچند مشابه این حرکات در زمان یاسر عرفات هم مشاهده می‌شد اما تفاوت محمود عباس با یاسر عرفات این است که عرفات به نیروهای فلسطینی میدان عمل می‌داد تا به اعتراضات خود ادامه بدهند و حتی آن را گسترده‌تر کنند، ولی در زمان محمود عباس متأسفانه سطح و نوع همکاری‌های خودگردان با رژیم صهیونیستی در جهت خفه‌کردن همه حرکت‌های مقاومت فلسطینی بوده است که تمرکز این تحرکات به منطبقه کرانه باختری بازمی‌گردد. حتی خودگردان در مقطعی هم بسیاری از شخصیت‌های فلسطینی را به رژیم صهیونیستی تحویل داده است؛ بنابراین اگر کماکان شاهد این همکاری باشیم، احتمال دارد انتفاضه جدید یا شکل نگیرد یا به تأخیر بیفتد.